

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากร
เทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี*

THE EFFICIENCY IN WORK BY APPLYING THE PRINCIPLES
OF IDDHIPADHAMMA OF PERSONNEL OF SAMCHUK SUBDISTRICT
MUNICIPALITY AT SAMCHUK DISTRICT IN SUPHANBURI PROVINCE

พระพิติพงษ์ হাসসীল, นพดล ดีไทยสงค์, วิชชุกร นาคธน,
พระครูโสภณวีรานุวัตร (นิคม ญฐรวโร)

Prapitiphong Hasasilo, Noppadon Deethaisong, Witchukorn Nakathon,
Phrakhrusophonweeranuwat (Nikhom Natthawaro)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: pitiphong2025@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี และ 3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินการแบบผสมวิธี คือการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนาและด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำในเทศบาลตำบลสามชุก และผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสามชุก จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านคุณภาพงานอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร ความรวดเร็ว และปริมาณงาน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

*Received August 1, 2025; Revised August 22, 2025; Accepted August 27, 2025

ทั้งหมด 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยด้านจิตตะและวิมังสามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ส่วนด้านฉันทะและวิริยะมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ 3. การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรม ได้แก่ 1. ด้านฉันทะ มุ่งเสริมทัศนคติที่ดีพัฒนางานต่อเนื่อง ยกย่องผู้ทำดี เน้นการบริหารเวลาและทำงานเป็นทีม 2. ด้านวิริยะ ปลูกฝังความมุ่งมั่น ตั้งเป้าหมายท้าทาย เน้นวินัยและการใช้เทคโนโลยี 3. ด้านจิตตะ เน้นความตั้งใจ ใส่ใจรายละเอียด สร้างบรรยากาศสมาธิและลดข้อผิดพลาด และ 4. ด้านวิมังสา ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาทันที ใช้ข้อมูลปรับปรุงงานและจัดสรรทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน; หลักอิทธิบาทธรรม; เทศบาลตำบลสามชุก; การประยุกต์

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To examine the level of work performance efficiency of personnel in Sam Chuk Sub-district Municipality, Sam Chuk District, Suphanburi Province 2. To investigate the relationship between the principles of Iddhipada and the work performance efficiency of personnel in Sam Chuk Sub-district Municipality, and 3. To propose the application of Iddhipada principles to enhance the work performance efficiency of personnel in Sam Chuk Sub-District Municipality. The study employed a mixed-methods approach. The quantitative research used a questionnaire as the main instrument, with simple random sampling. The qualitative research relied on in-depth interviewing 10 key informants, including scholars and practitioners in Buddhism and public administration, political officials, civil servants in Sam Chuk Sub-District Municipality, and community leaders within the municipality. Data were analyzed was conducted using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient, while interview data were analyzed using content analysis by descriptive interpretation.

The findings revealed that: 1. The overall work performance efficiency of municipal personnel was at a moderate level. The highest average score was in work quality, followed by the cost-effectiveness of resources, speed,

and workload, all of which were at moderate levels. 2. The relationship between the Iddhipada principles and work performance efficiency showed a moderate positive correlation with statistical significance. Specifically, Citta, attention and Vimamsa investigation/reflection had a moderate positive correlation, while Chanda desire/interest and Viriya, effort showed a low positive correlation. 3. The application of Iddhipada principles to enhance work performance included: Chanda; promoting positive attitudes, continuous improvement, recognition of good performance, time management, and teamwork. Viriya; fostering determination, setting challenging goals, discipline, and the use of technology. Citta; emphasizing attentiveness, careful planning, creating a focused atmosphere, and reducing errors; and Vimamsa; encouraging analytical thinking, immediate problem- solving, data-driven improvement, and creative resource allocation.

Keywords: Work Performance Efficiency; Iddhipada Principles; Sam Chuk Subdistrict Municipality; Application

บทนำ

ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับพื้นที่ การบริหารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่า และบริการสาธารณะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม อีกทั้งยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การบริหารที่โปร่งใสยังเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างความไว้วางใจของประชาชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น องค์กรที่มีประสิทธิภาพสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อวิกฤตต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที และบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นหนทางในการลดการพึ่งพิงส่วนกลาง ยกกระดับความสามารถของท้องถิ่นให้พึ่งพาตนเองได้มากขึ้น (ดรุณี ศรีอุบล และคณะ, 2022)

แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยจะได้รับการกระจายอำนาจมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติกลับยังเผชิญปัญหาและข้อจำกัดหลายด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร หนึ่งในนั้น คือ ข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอและการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีความซ้ำซ้อนของ

บทบาทระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนและลดประสิทธิภาพการประสานงาน ข้อจำกัดด้านโครงสร้างราชการแบบรวมศูนย์ยังคงเป็นอุปสรรคต่อความคล่องตัว ขณะเดียวกันการเมืองท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ ระบบข้อมูลและการบริหารจัดการภายในยังขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้การวางแผนและประเมินผลไม่ตอบสนองสถานการณ์ได้ทันการณ์ จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเป็นระบบและยั่งยืน (วัชรินทร์ เจริญหล่อ, 2566)

เทศบาลตำบลสามชุกมีความพยายามในการปรับปรุงและยกระดับการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถและทักษะของเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความสามารถ และทันสมัย ผ่านการฝึกอบรมและสนับสนุนโอกาสในการเพิ่มพูนศักยภาพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการส่งเสริมความก้าวหน้าในสายงานตามสิทธิประโยชน์ที่กฎหมายกำหนด พร้อมทั้งปรับปรุงเครื่องมือและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ การบริหารงานภายในถูกออกแบบให้ลดขั้นตอนและกระจายอำนาจอย่างชัดเจนเพื่อเพิ่มความคล่องตัว ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการสร้างธรรมาภิบาล คุณธรรม และจริยธรรมในองค์กร เพื่อลดปัญหาการทุจริตและเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร โดยมีการบูรณาการแผนงานกับหน่วยงานภายนอกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลยังเน้นสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและการทำงานเป็นทีมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดตามนโยบายของรัฐและความต้องการของพื้นที่ (เทศบาลตำบลสามชุก, 2567)

จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และความคาดหวังของประชาชน เทศบาลตำบลสามชุกจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การบริหารและการพัฒนาบุคลากรให้มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หนึ่งในแนวทางที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและสามารถเสริมสร้างแรงจูงใจภายในองค์กรได้อย่างยั่งยืนคือการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ตามแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต, 2548) หลักธรรมนี้ช่วยให้บุคลากรเห็นคุณค่าในงาน เกิดความพึงพอใจ มีความเพียรในการเผชิญกับข้อจำกัด มีสมาธิและจดจ่อกับการกิจที่รับผิดชอบ และรู้จักใช้เหตุผลไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ ลดข้อผิดพลาด และเปิดโอกาสให้เกิดนวัตกรรมในการทำงาน การบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมเข้ากับการบริหารงานขององค์กรไม่เพียงแต่สร้างเจตคติที่ดีและความรับผิดชอบในตัวบุคลากรเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถขององค์กรท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมในระยะยาวและยั่งยืน โดยไม่หลุดจากรากฐานทาง

วัฒนธรรมและจริยธรรมของสังคมไทยโดยเฉพาะในบริบทของจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างแท้จริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548)

จากบริบทของความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงเผชิญกับข้อจำกัดและอุปสรรคหลายด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง อธิปไตยธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างแรงจูงใจ พัฒนาเจตคติ และส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานที่ดีของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยประยุกต์ใช้หลักอภิปรัชญาของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลสามชุกให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิปรัชญากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อนำเสนอประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยประยุกต์หลักอภิปรัชญาของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ และมีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 13,839 คน (สำนักงานเทศบาลตำบลสามชุก, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 389 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ได้แก่ 1. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน 2. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน 3. ผู้บริหารเทศบาล จำนวน 2 คน 4. พนักงานเทศบาล จำนวน 2 คน 5. ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 389 ชุด

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ตาม วัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การหา

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยเชื่อมโยงกับบริบทของข้อมูล เพื่อให้ได้สาระสำคัญที่ถูกต้องครบถ้วน ตรงตามเป้าหมายของการศึกษา สุดท้ายผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว จัดเรียงและนำเสนอผลการศึกษายอย่างเป็นระบบ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณภาพงาน	3.87	0.57	มาก
2. ด้านปริมาณงาน	3.17	0.87	ปานกลาง
3. ด้านความรวดเร็ว	3.28	0.81	ปานกลาง
4. ด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร	3.52	0.72	มาก
ภาพรวม	3.46	0.61	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นด้านที่มีระดับเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร อยู่ในระดับปานกลาง ตามด้วยด้านความรวดเร็ว และด้านปริมาณงาน ซึ่งทั้งสองด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์		ตัวแปรตาม				
ตัวแปรอิสระ		ด้านคุณภาพงาน	ด้านปริมาณงาน	ด้านความรวดเร็ว	ด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร	ภาพรวม
ฉันทะ	ความพอใจ	.233**	.225**	.198**	.279**	.282**

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม				
	ด้านคุณภาพงาน	ด้านปริมาณงาน	ด้านความรวดเร็ว	ด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร	ภาพรวม
วิริยะ (ความเพียร)	.330**	-0.062	-0.046	.246**	.112*
จิตตะ (การเอาใจใส่)	.465**	.150**	.201**	.379**	.340**
วิมังสา (การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผล)	.523**	.156**	.173**	.362**	.341**
ภาพรวม	.483**	.146**	.163**	.396**	.335**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านฉันทะหรือความพอใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ด้านวิริยะหรือความเพียร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำเช่นกัน ขณะที่ด้านจิตตะหรือการเอาใจใส่ในการทำงาน และด้านวิมังสาหรือการใช้ปัญญาใคร่ครวญ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง

3. การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีข้อเสนอแนะว่า ด้านฉันทะ ควรส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน สนับสนุนการทำงานอย่างต่อเนื่อง และยกย่องผู้ที่มีผลงานดี ด้านวิริยะ ควรปลูกฝังความมุ่งมั่นพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านจิตตะ ควรเน้นการใส่ใจรายละเอียด วางแผนงานอย่างรอบคอบ และใช้ทรัพยากรด้วยความรับผิดชอบ ส่วนด้านวิมังสา ควรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและการปรับปรุงวิธีทำงานอย่างสร้างสรรค์และคุ้มค่า

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านคุณภาพงานอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

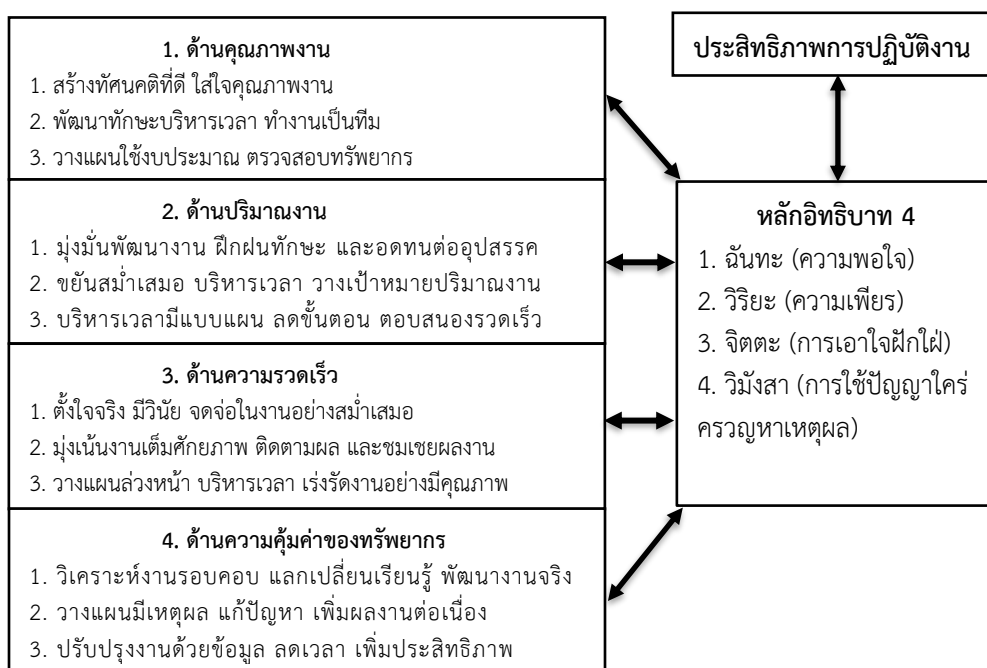
รองลงมา คือ ด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร ความรวดเร็ว และปริมาณงาน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด การเรียงลำดับด้านต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความโดดเด่นของคุณภาพงานเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ที่ยังควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเนื่องจากสะท้อนถึงการมุ่งเน้นความถูกต้องและมาตรฐานของงานมากกว่าการจัดการทรัพยากร ความเร็ว และปริมาณงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุวิทย์ สิริวิฑูโน (2560) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชในบริบทที่ว่า การทำงานด้วยความตั้งใจช่วยยกระดับคุณภาพงาน แต่ข้อจำกัดด้านทรัพยากรยังถ่วงความรวดเร็วและปริมาณงาน จึงควรพัฒนาบุคลากรควบคู่การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านฉันทะหรือความพอใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ด้านวิริยะหรือความเพียร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำเช่นกัน ขณะที่ด้านจิตตะหรือการเอาใจใส่ในการทำงาน และด้านวิมังสาหรือการใช้ปัญญาใคร่ครวญ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง เนื่องจากสะท้อนให้เห็นว่าการเอาใจใส่และการใช้ปัญญาในการทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพมากกว่าความพอใจและความเพียรเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญภัทราภรณ์ กลิ่นนันทนวล (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงาน จังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท 4 ในบริบทที่ว่า การส่งเสริมจิตตะและวิมังสาอย่างต่อเนื่องช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้ชัดเจน ขณะที่ฉันทะและวิริยะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบควบคู่กับการบริหารเชิงธรรมาภิบาลและการบ่มเพาะหลักอิทธิบาท 4 อย่างลึกซึ้งและครอบคลุม

3. การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีข้อเสนอแนะว่า ด้านฉันทะ ควรส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน สนับสนุนการทำงานอย่างต่อเนื่องและยกย่องผู้ที่มีผลงานดี ด้านวิริยะ ควรปลูกฝังความมุ่งมั่น พัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านจิตตะ ควรเน้นการใส่ใจรายละเอียดวางแผนงานอย่างรอบคอบ และใช้ทรัพยากรด้วยความรับผิดชอบ ส่วนด้านวิมังสา ควรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการปรับปรุงวิธีทำงานอย่างสร้างสรรค์และคุ้มค่า เนื่องจากการพัฒนาแต่ละด้านจะช่วยเสริมสร้างสมดุลระหว่างทัศนคติ ความเพียร การใส่ใจ และการใช้ปัญญา อันนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอุทัย จารูมโน (2564) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภออุทุมทอง

จังหวัดสุพรรณบุรี ในบริบทที่ว่า ความพอใจในงานยังเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่สามารถพัฒนาได้เพื่อเสริมแรงจูงใจและยกระดับประสิทธิภาพการทำงานในระยะยาวอย่างมีนัยสำคัญ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากสังเคราะห์การวิจัย สรุปได้ว่า การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลสัมพันธ์กับ 4 มิติหลัก ได้แก่ ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านความรวดเร็ว และด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร โดยแต่ละด้านมีแนวทางการปฏิบัติที่มุ่งเสริมสร้างทักษะ ความรับผิดชอบการวางแผน และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับหลักอิทธิบาทธรรม 4 ประการ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกทางพุทธจิตวิทยาที่ช่วยปรับเจตคติ แรงจูงใจ และกระบวนการคิดของบุคลากรให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพ

การสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมเข้ากับการทำงานเชิงวิชาชีพ ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มพลังใจและความมุ่งมั่น แต่ยังช่วยให้บุคลากรใส่ใจรายละเอียด ใช้ปัญญาวิเคราะห์ปัญหา และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง เมื่อเชื่อมโยงกับมิติทั้งสี่ด้านของ

ประสิทธิภาพการทำงาน จึงเกิดเป็นกรอบแนวคิดที่สะท้อนถึงการพัฒนางานรวมทั้งเชิงคุณภาพ ปริมาณ ความรวดเร็ว และการใช้ทรัพยากรคุ้มค่า ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการยกระดับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลตำบลสามชุกควรกำหนดนโยบายพัฒนาทักษะการวางแผน วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ฝึกกรณีศึกษา และประเมินผลย้อนกลับจากสถานการณ์จริง
2. เทศบาลตำบลสามชุกควรส่งเสริมระบบแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ เช่น การมอบรางวัล ยกย่องผลงานเด่น และจัดกิจกรรมเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน
3. เทศบาลตำบลสามชุกควรกำหนดแนวปฏิบัติร่วมในทุกหน่วยงานให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ และพัฒนาผู้บริหารให้เป็นต้นแบบในการบริหารตน คน และงานอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. เทศบาลตำบลสามชุกควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการเอาใจใส่ และคิดวิเคราะห์ของบุคลากร โดยใช้กิจกรรมกลุ่มและเวิร์กช็อปที่อิงจากสถานการณ์จริงในการทำงาน
2. เทศบาลตำบลสามชุกควรพัฒนาระบบแรงจูงใจผ่านกิจกรรมเชิงบวก เช่น รางวัลตามผลงาน การยกย่องในที่ประชุม และกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจและความเพียร
3. เทศบาลตำบลสามชุกควรบูรณาการแนวคิดหลักธรรมในการวางแผน ประชุม และติดตามงานของหน่วยงาน เพื่อสร้างความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังเทศบาลตำบลอื่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความแตกต่างในการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทที่หลากหลาย
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เช่น ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร หรือแรงจูงใจ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเข้าใจองค์รวมของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กัญแก้วพารณ กลินนิมวณ. (2560). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักกฤษฎีกา 4* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดร.ณิ ศรีอุบล และคณะ. (2022). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 13(1), 1-10.
- เทศบาลตำบลสามชุก. (2567). *ยุทธศาสตร์การพัฒนา/แนวทางการพัฒนา*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2567, จาก <https://samchuk.go.th/content/45/46885>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้งแอนด์แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระมหาสุวิทย์ สิริวัณ. (2560). *การบริหารงานตามหลักกฤษฎีกา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอุทัย จารูมโน. (2564). *การพัฒนาสมรรถนะการบริหารงานตามหลักกฤษฎีกา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี* (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ เจริญหล่อ. (2566). ปัญหาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การควบคุมโดยราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี*, 10(5), 1-10.
- สำนักงานเทศบาลตำบลสามชุก. (2567). *สถิติประชากรจากทะเบียนบ้านท้องถิ่น อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/HfeFR>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.